

3.12.2022

Mentorointi

- Mitä on mentorointi? Mentorointi on ammatillisen kehittymisen menetelmä, jossa keskeistä on kokemuksesta oppiminen. Mentori on yleensä kokenut ammattilainen, joka haluaa jakaa osaamistaan kehittymishaluiselle ja -kykyiselle henkilölle, aktorille. Aktorin vastuulla on pitää huolta tapaamisten sopimisesta ja kirjata keskustelujen anti mentorinsa kanssa sopimallaan tavalla (Heikinheimo, 2014). Mentoroinnin tulokset syntyvät mentorin ja aktorin välisen dialogin ja yhteistyön seurauksena. Parille annetaan raamit ja kerrotaan, millaisia asioita mentoroinnissa voidaan saavuttaa. Jotta jotakin todellakin saavutettaisiin, parin kannattaa asettaa tavoitteita mentoroinnille. Mentorointi voi tapahtua lyhyellä tai hyvinkin pitkällä aikavälillä. Esimerkiksi mentori voi toimia aktorin tukena tämän uran aikana. Opiskeluihin liittyvässä mentoroinnissa aika rajautuu yleensä opintoaikaan.
- Oma mentorini Ammatillisen erityisopettajakoulutuksen aikana mentorinani on toiminut Marjo Kullberg, joka on koulutukseltaan ammatillinen erityisopettaja ja toimii parhaillaan yksikössäni erityisestä tuesta vastaavana opettajana. Kun aloitin ammatillisen erityisopettajakoulutuksen JAMK:ssa, otin yhteyttä Majoon ja pyysin, että hän voisi toimia mentorinani. Heti alusta asti Marjo on rohkaisuut minua kysymään mieltä askarruttavia asioita. Marjo kuuluu myös tiimiin, joka koostuu Careerian erityisestä tuesta vastaavista opettajista ja joilla on säännöllisin väliajoin kehittämispalavereja. Kyseiseen tiimiin kohdistuu paljon painetta, sillä erityinen tuki tulee saada asianmukaiselle tasolle myös aikuisten osalta oppilaitoksessamme. Siksi Marjon työpanos on tärkeä yksiköllemme ja hänen osaamisensa esimerkkinä yksikön ammatillisille opettajille.
- Keskustelu mentorin kanssa Koska erityinen tuki Careeriaassa oli minulle vierasta JAMK:n ammatillisten erityisopettajaopintojen alussa, kävimme Marjon kanssa läpi erityisen tuen päätöksen prosessia. Samalla paitsi Marjon myös yksikköni palavereissa keskusteltiin lainsäädännöstä ja siitä, kuinka oppilaitoksen tulee ottaa huomioon päivittäisessä toiminnassaan erityisen tuen päätöksellä opiskelevat opiskelijat. Koska Marjo oli juuri aloittanut yksikkömme erityisestä tuesta vastaavana opettajana, pääsin hänen kanssaan harjoitteluni aikana tutustumaan eri toimipisteisiin, joissa opiskeli Marjon vastuulla olevia erityisen tuen päätöksen opiskelijoita. Näillä tutustumiskäynneillä

3.12.2022

tapasimme myös ammatillisia opettajia ja pääsimme kokemaan, kuinka erityisestä tuesta vastaava opettaja otettiin vastaan eri opiskelijaryhmissä. Marjo ohjasi minut tutustumaan YTO-pajaan ja kävi samalla ohjaamassa itsekin opiskelijoita, jotka olivat hänen vastuullaan. Mentorini aloitteesta hain ja pääsin harjoittelemaan TUVA-ryhmään, mikä oli virkistävä ja silmiä avaava kokemus. Kävin Marjon kanssa myös keskustelua pajatoiminnasta ja jälleen hänen aloitteestaan elokuusta 2023 lähtien kokeillaan aikuisten paja toimintaa aikuisten IT-tukihenkilöiden osalta päivä- ja iltatoteutuksissa. Syksyllä 2022 Marjo ehdotti, että tulisin mukaan yksikköni tiimiin, jossa pohditaan erityiseen tukeen liittyviä käytännön toimia yksikössäni.

Kun katson taaksepäin sitä dialogia, jota olen käynyt Marjon kanssa, huomaan, että ensin tutustuimme olemassa oleviin Careerian erityisen tuen prosesseihin. Kävimme lisäksi läpi ihan konkreettisesti, miten asioita tehdään mm. tutustumalla toimipisteisiin ja täyttämällä opiskelijatietojärjestelmää erityisen tuen osalta. Olin vahvasti saamassa tietoa eikä minulla ollut kovinkaan paljon annettavaa tässä vaiheessa. Näin oli ihan hyvä ja oikein, sillä Marjo oli toiminut erityisestä tuesta vastaavana opettajana jo kauan aikaa. Harjoitteluistani lähtien Marjo selvästi alkoi kysyä minulta, kuinka toimin eri tilanteissa. Hän vastasi kysymyksiini, joita toiminnassani olin havainnut. Lisäksi hän kehotti hakemaan lisää tietoa ja haastamaan oman organisaation erityisen tuen osalta. Käytännössä tämä tarkoitti, että oli rohkaistuttava kysymään keneltä vain, mikäli oli kysyttävää. Koin oman organisaationi erityisen tuen olevan piilossa ja erityisestä tuesta vastaavien opettajien olevan kiireisiä. Viimeistään syksyllä 2022, kun liityin osaksi yksikköni tiimiä, joka etsii tapoja toteuttaa erityistä tukea, kävi selväksi, että Marjo ei ehdi joka paikkaan yksikössäni ja siten muidenkin tulee ottaa vastuuta erityiseen tukeen liittyen. Aloin mm. työstää paja-ajatusta eteenpäin ja kävin tutustumassa Stadin ammattopistossa erityisopettajan Katja Grek työhän. Hän opiskelee parhaillaan työn ohessa kyberinsinööriksi, jotta voisi ohjata opiskelijoita myös ammatillisissa aineissa. Aiemmin hän kuten ei Marjokaan ole ymmärtänyt ammatillisista aineista mitään. Huomasin, että Marjo oli johdattanut minut näkemään erityisen tuen osana ammatillisia opintoja.

Vastauksia kysymyksiin

Marjon kanssa käydyissä keskusteluissa sain vastauksia moniin kysymyksiin. Nyt tiedän yläkoulujen ja Careerian välisestä nivelvaiheesta ja sen ongelmista, jotka

3.12.2022

toivon mukaan voidaan saada korjattua. Dialogissa Marjon kanssa olemme pohtineet jatkuvan haun hakijavaihetta, jossa tulee sopivin kysymyksiin johdattaa opiskelija kertomaan taustoistaan. Olen selvillä, miten ongelmallinen asia otetaan puheeksi nuoren, jolla on erityisen tuen päätös, otetaan puheeksi niin opiskelijan kuin hänen perheensä kanssa. Esimerkiksi kun perheelle ehdotetaan erityisen tuen päätöksen tekemistä, on oltava valmistautunut huolellisesti. On osattava vastata selkeästi ja johdonmukaisesti jokaiseen kysymykseen. Marjo on selvittänyt minulle, kuinka lainsäädäntö edellyttää erityisen tuen toimia. Olen Marjon kanssa perehtynyt myös valtion suorituksiin ja niiden ohjautumiseen oppilaitoksessamme. Olen saanut tietää, kuinka otetaan vastaan esimerkiksi TUVA-koulutuksesta saapuva opiskelija, joka haluaa tulla tutustumaan tietotekniikkaopintoihin ja edelleen, mitä hallinnollista työtä tällaisesta vierailusta seuraa. Marjon kanssa keskusteluissa on aina vahvasti läsnä opiskelijan etu, mm. osallisuuden ja saavutettavuuden osalta. Marjo on pannut minut miettimään, kuinka voin edistää opiskelijan osallisuutta yhteiskunnassa. Hän on konkreettisesti voinut todistaa toteen, minkälaisista lähtökohdista nuoret opiskelijat tulevat. Marjo kehotti minua ottamaan osaa mukauttamiseen ja poikkeamiseen liittyvään Careerian sisäiseen koulutukseen, jonka piti syksyllä 2022 Spesian kouluttaja. Samalla Careerian erityisestä tuesta vastaava tiimi kehotti kaikki Careerian yksiköitä perehtymään viimeistään nyt mukauttamiseen ja poikkeamiseen. Tein kyseisen koulutuksen videon pohjalta itselleni muistiinpanot, jotka liitin osaksi ammatillisen erityisopettajan opintoja. Marjo painottaa lisäksi oppimateriaalien selkokielisyyttä. Tämä onkin tärkeää, sillä aikuisryhmissä on tällä hetkellä useita erityisen tuen päätöksellä opiskelevia opiskelijoita kuin myös äidinkieleltään muuta kuin suomen puhuvia. Ryhmissä (aikuiset, päivä -ja iltatoteutukset) osa puhuu ruotsia, viroa tai venäjää äidinkielenään. On siis yhä tarmokkaammin otettava huomioon Moodle-materiaalien saavutettavuus. Tulevaan pajaani liittyen en niinkään ole saanut kysymyksiä Marjolta vaan ennemminkin kehoituksen alkaa toimia ja kehittää pajaa sellaiseen muotoon, että se voidaan toteuttaa. Olen raportoinut Marjolle pajan etenemisestä silloin, kun olemme nähneet.

Mentoroinnin merkitys

Sain tiedon, että mentorini lähtee opiskelemaan lähihoitajaksi vammaispalvelujen suuntauksella. Tämä sattui, sillä olen itse opiskellut kyseiset opinnot työn ohessa, kun olin töissä IJKK:ssa Järvenpäässä. Mainitsen tämän asian ihan siksi, että tässä on osoitus siitä, kuinka tilanteet muuttuvat ja ihmiset siirtyvät kuka minnekin. Niinpä

3.12.2022

saamme yksikköömme uuden erityisestä tuesta vastaavan opettajan. Onneksi olen ehtinyt käydä mielestäni riittävästi keskustelua Marjon kanssa erityiseen tukeen liittyen. Väitän, että ilman Marjon apua erityinen tuki Careerissa olisi jäänyt kovin kaukaiseksi asiaksi. Kun nyt liikun organisaatiossani, varsinkin erityisestä tuesta vastaavat opettajat tietävät ja tuntevat minut ja tulevat siten keskustelemaan, kun satumme kohtaamaan. Kun nyt Marjo on lähdössä opiskelemaan eikä ole mitään varmuutta siitä, tuleeko hän takaisin yksikköömme tai edes Careeriaan, mentoroinnin merkitys korostuu entisestään. Kuinka tieto voi siirtyä organisaatiossa, mikäli sitä ei välitetä eteenpäin? Toki voidaan kouluttaa henkilöstöä, kuten tehtiin mm. mukauttamisen tai poikkeamisen osalta. Voidaan myös edellyttää uudelta erityisestä tuesta vastaavalta opettajalta vankkaa aiempaa ammattitaitoa. Edelleen voidaan istuttaa lukemaan Careerin intranetin materiaaleja. Varmasti kaikista edellä mainituista on hyötyä viime kädessä erityisen tuen päätöksellä opiskelevalle opiskelijalle. Vaan kaipaen vuorovaikutusta myös oman substanssini osalta. Olen aina ihmetellyt, kuinka jokaisen on ”puskettava kiven läpi”. En ymmärrä sitä. Olen valmis jakamaan kaiken tiedon, joka on minulla, mikäli se vain kelpaa jollekin. Yleensä tieto vanhenee niin nopeasti, että sitä ei kannata pitää vakan alla. Olen ehdottomasti mentoroinnin kannalla. Jää nähtäväksi, milloin saattaisin itse soveltua mentoriksi erityisen tuen osalta.

LÄHTEET

Heikinheimo, H., Parpala, A. (toim.). 2014. Intohimona mentorointi. Suomen Ekonomiliitto SEFE ry.